

Motion till riksdagen 2020/21:2456

av **Marta Obminska (M)**

Förtydligande av socionomutbildningarnas examensmål avseende hedersrelaterat förtryck och våld

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förtydliga examensmålen på socionomutbildningarna avseende hedersrelaterat förtryck och våld och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Enligt rapporten Hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms stad levde 23 procent av flickorna med oskuldsnormer, 16 procent med sexuell kontroll, 11 procent med villkorat deltagande i samhället och 7 procent med begränsningar, hot och våld.¹ Nätverket Varken hora eller kuvad (VHEK) har i en undersökning som gjorts i några av Stockholms förorter visat att 28,7 procent av alla flickor i studien kände sig mycket hårt kontrollerade av sina föräldrar. En kartläggning – Gift mot sin vilja – som Ungdomsstyrelsen (numera MUCF) gjorde år 2009 visade att omkring 100 000 unga människor mellan 16 och 25 år i Sverige hade begränsade egna valmöjligheter till äktenskap eller av familjen bestämda villkor för val av partner.² 1 063 niondeklassare på 13 skolor runt om i Uppsala kommun har fått svara på en enkät rörande hedersrelaterat våld och förtryck. 46 procent av de flickor som uppgivit att de inte själva får välja framtida partner uppger att de även utsätts för fysiskt våld och 61 procent för psykiskt våld i hemmet. Motsvarande siffror för pojkar är 36 respektive 44 procent.³

¹ Schlytter, A., Högdin, S., Ghadimi, M., Backlund, Å. och Rexvid, D. år 2009.

² <https://www.tris.se/wp-content/uploads/2013/11/Gift-mot-sin-vilja-Ungdomsstyrelsen-2009.pdf>.

³ UNG 018 – En kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Uppsala. Tris – tjejers rätt i samhället, januari 2019.

Socialtjänsten har enligt socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, ett tydligt ansvar för att ge stöd och hjälp till dem som utsätts för hedersrelaterat förtryck och våld (5 kap. 11 § SoL). Trots detta ges inte alltid det stöd och den hjälp som de utsatta behöver och har rätt till. Både socialtjänstlagen och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52, LVU) ger stora möjligheter att stödja, hjälpa och skydda dem som är utsatta för hedersrelaterat våld. För att detta ska fungera i praktiken är det viktigt att medarbetarna inom socialtjänsten har kunskap om denna typ av förtryck och våld samt vilka verktyg socialtjänsten och andra myndigheter har till sitt förfogande.

För att bringa större klarhet i hur det förhåller sig med utbildning om hedersrelaterade frågor på socionomutbildning genomförde Institutet mot hedersförtryck en enkätundersökning riktad till högskolor och universitet. Undersökningen kom fram till att det råder stora skillnader i hur hedersproblematik tas upp i undervisningen på landets socionomutbildningar, i fråga om både mängd och typ av litteratur. Det material som flera myndigheter har tagit fram i frågan används sällan vid de olika lärosätena. Kunskapen hos många studenter om hedersproblematikens orsaker och karaktär liksom hur man som medarbetare inom socialtjänsten ska agera vid den här typen av frågor är därför i stor utsträckning bristfällig.

Enligt SOU 2015:55 Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck skulle utbildning om mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck ingå i grundutbildningar för alla relevanta yrkesgrupper och olika professioners grundkunskap, och kompetens om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och om att möta våldsutsatta skulle öka genom kontinuerliga utbildningsinsatser. Om nytutexaminerade akademiker hade större kunskaper efter utbildningen skulle det, enligt SOU:n, troligen öka möjligheten att tidigare upptäcka våldsutsatthet, bedöma risker och vidta adekvata åtgärder. Det skulle också sannolikt öka kvaliteten och rättssäkerheten inom olika myndigheter samt göra bemötandet mer likvärdigt över landet. Dock är utbildning om hedersförtryck och våld fortfarande inte ett obligatoriskt inslag på grundutbildningen på socionomprogrammet. Den 1 juli 2018 infördes ett nytt examensmål i högskoleförordningen (1993:100) om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer för sju utbildningar på grundnivå. Dessa är fysioterapeutexamen, juristexamen, läkarexamen, psykologexamen, socionomexamen, sjuksköterskeexamen och tandläkarexamen. Från den 1 juli 2019 gäller kunskapskravet även utbildning till tandhygienist.

Med anledning av examensmålet gav regeringen Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd till lärosäten. Stödet skulle erbjudas till främst universitets- och högskolelärare samt annan personal med utbildningsansvar, och skulle i enlighet med det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra inkludera frågor om hedersrelaterat våld och förtryck, barnäktenskap, tvångsäktenskap, könsstympning av kvinnor, våld mot barn samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål och hbtq-personers utsatthet för våld i nära relationer.⁴ Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet gav landets första högskolepedagogiska kurs om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.⁵

⁴ Utbildning för ökad kunskap. Delredovisning av uppdrag om utbildning till lärosäten om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Jämställdhetsmyndigheten. Rapport 2019:4.

⁵ 100 universitets- och högskolelärare utbildas om våld. Uppsala universitet. 2019-11-07.

Trots att flera utredningar har gjorts, lagstiftningen har skärpts och stora resurser har satsats på området så har landets högskolor och universitet inte följt med i tillräcklig utsträckning. Färdigutbildade socionomer besitter begränsade och dessutom olika teoretiska och praktiska kunskaper på ett mycket viktigt och komplext område. Detta innebär liksom att människor som utsätts för hedersrelaterat förtryck och våld i förlängningen inte får adekvat stöd och hjälp.

Alla studenter som läser på socionomprogram bör få en god, och likvärdig, utbildning på detta område. För att detta ska vara möjligt bör ett förtydligande ske av socionomutbildningarnas examensmål avseende hedersrelaterat förtryck och våld.

Marta Obminska (M)